

వేమన శతకము

టీకాతాత్పర్య సహితము

అల్పు డెపుడు పల్కుడాడంబరముగాను
సజ్జనుండు పల్కు చల్లగాను
కంచుమ్రోగునట్లు కనకంబు మ్రోగునా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ. 1

తా. ప్రపంచ జనులకు ప్రియమైన వాక్కుగల యో వేమనా! కంచువలె మంచి
బంగారము మ్రోగునట్లే, నీచునివలె మంచి వాడు మాటలాడడు.

ఆ. అల్పజాతివాని కధికారమిచ్చిన
దొడ్డవారి నెల్ల దొలగఁగొట్టు
చెప్పతినెడి కుక్క చెఱుకు తీపెఱుఁగునా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ. 2

తా. చెప్పు తినుట కలవాడైన కుక్క చెఱుకు తీపిని గుర్తింప జాలనట్లే
యల్పనకు పెత్తన మబ్బినచో గొప్పవారిని వెడలగొట్టును.

ఆ. అల్పుఁడైన వాని కధిక భాగ్యము గల్గ
దొడ్డవారి దిట్టి తొలగఁగొట్టు
అల్పజాతి వార లధికుల నెఱుఁగునా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ.

తా. తుచ్చునకు గొప్ప సంపద కలిగినచో పెద్దలను తిరస్కరించి తిరుగును.
తక్కువజాతి మూఱునకు గొప్పవారి మహిమలెట్లు తెలియును.

ఆ. అలను బుడగ పుట్టినప్పుడే క్షయమౌను
కలను గాంచు లక్ష్మి గనుటలేదు

ఇలను భోగభాగ్య మీ తీరే కానరు

విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

4

తా. అలలయందు బుడగలు లేచి యంతలో నశించును. కలలో చూచెడి సంపదలు లభించుట లేదు, అదే విధముగా భూమిపై గల సుఖసంపదలు, ప్రతివస్తువు అనిత్యమైనదే కదా ?

ఆ. అనగ ననగ రాగ మతిశయిల్లుచునుండు

దినగఁ దినగ వేము తియ్యగనుండు

సాధనమున పనులు సమకూరు ధరలోన

విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

5

తా. అనగా అనగా రాగము వృద్ధియగును. తినగా తినగా వేపాకు

తియ్యగానుండును. కాబట్టి

ప్రపంచంలోనన్ని పనులును ప్రయత్నముచే కొనసాగుచున్నవి.

ఆ. అనువుగాని చోట నధికుల మనరాదు

కొంచెమయిన నదియు గొడువగాదు

కొండ యద్దమందు గొంచమై యుండదా

విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ.

6

తా. తగనిచోట గొప్పవారమని చెప్పుకొనరాదు. తగ్గియుండుట వలన లోపము

రాదు. అద్దములో కొండ చిన్నగా కనపడదా!

ఆ. ఆత్మశుద్ధిలేని యాచార మది మేల?

భాండసుద్ధిలేని పాక మేల ?

చిత్తసుద్ధిలేని శివపూజ లేలరా !

విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ.

తా. నిర్మలమైన మనసులేని వట్టి యాచారమెందుకు? కుండ శుభ్రముగా
నుండని వంట యెందుకు ? స్థిర చిత్తములేని శివపూజ లెందుకు, వ్యర్థమే
గదా?

ఆ. ఆరయ నాస్తి యనక యడ్డుమాటాడక
తట్టువడక మదిని తన్నుకోక
తనది గాదనుకొని తా బెట్టునదె పెట్టు
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

8

ఆ. ఆపదైన వేళ నరసి బంధుల జూడు
భయమువేళ జూడు బంటుతనము

పేదవేళ జూడు పెండ్లాము గుణమును
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ 9

తా. ఆపదలందు సాయపడువారే బంధువులు. భయము కల్గినప్పుడు
పరాక్రమించు వాడే వీరుడు. లేమి కల్గినప్పుడు గౌరవించునదే సరియైన
భార్య!

ఆ. ఆలీమాటలు విని యన్న దమ్ములబాసి
వేరెపోవువాడు వెర్రివాడు
కుక్కతోకబట్టి గోదావరీదునా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

10

తా. పెండ్లాము మాటలు నమ్మి యన్నదమ్ములను వదిలిపెట్టి వేటుకాపురము
పెట్టువాడు వెట్టివాడు. కుక్కతోక నాధారము చేసికొని గోదావరి నీదవచ్చునా!

ఆ. అంతరంగమందు నపరాధములు చేసి
మంచివానివలెను మనుజు డుండు

ఇతరు లెరుగకున్న నీశ్వరుఁడెరుంగడా
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

11

తా. చాటుమాటున నెన్నో తప్పులు చేసియు, మంచివానివలెమనుజుఁడు
నటించు గాక! ఇతరు లెఱుగనంత మాత్రమున నీశ్వరుఁ నెఱుఁగక పోడు గదా!

ఆ. ఇనుము విరిగెనేని యినుమారు ముమ్మారు
కాచి యతుకవచ్చు గ్రమముగాను
మనసు విరిగెనేని మరి చేర్చరాదయా
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

12

తా. ఇనుము విరిగిన యెడల రెండు, మూడుసార్లయినను కాచి క్రమముగా
అతకవచ్చును. కాని మనసు విరిగినచో మఱి కుదురుపరచుట కష్టము.

ఆ. ఇమ్ము దప్పువేళ నెమ్మొలన్నియు మాని
కాల మొక్కరీతి గడుపవలయు
విజయు డిమ్ముతప్పి విరటుని కొల్వడా
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

13

తా. స్థానము తప్పి వచ్చినపుడలవాట్లన్నియు మానుకొని కాలమొక విధముగా
గడపవలయును. వీలు తప్పినపుడర్జును నంతఁవాడు సైతము విరటుని సేవ
జేయలేదా?

ఆ. ఇచ్చువానియెద్ద నీయని వాడున్న
జచ్చుగాని యీవి సాగనీడు
కల్పతరువుక్రింద గచ్చ చెట్టున్నట్లు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

14

తా. కల్పవృక్షము క్రిందున్న గచ్చచెట్టువలె. దాత దగ్గర లోభి యున్నచో
దాతృత్వము సాగనీయడు.

ఆ. ఈఁది దాటఁగలుగు నే సాగరంబైన
సాధువృత్తితోడ సమయమందు
పాదుకొనుచు మనసు పరిపూర్ణ మొందును
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

15

తా. ధీరుడయైన వాఁడు సముద్రముపైనను సమయాను కూలముగా
దాటఁగలడు. అట్లే సాధువృత్తి వలన మనసు నిలకడ గలిగి, క్రమముగా
పరిపూర్ణత జెందును.

ఆ. ఉత్తముని కడుపున నోగు జన్మించిన
వాఁడె చెఱచు వాని వంశమెల్ల
చెఱకు వెన్ను పుట్టి చెఱుపదా తీపెల్ల
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

16

తా. చెఱకునకు కంకిపుట్టి దాని తీపిని పాడుచేయునట్లే, మంచివాని కడుపున
దుష్టుడు పుట్టి
వాని కులమెల్ల చెఱచును.

ఆ. ఉప్పుఁ కప్పురంబు నొక్కపోలిక నుండు
జూడఁచూడ రుచుల జూడ వేఱు
పురుషులందు పుణ్యపురుషులు వేరయా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

17

తా. ఉప్పును, కర్పూరమును చూచుటకు తెల్లగా నుండును, రుచిలో భేదము
కలిగి యుండును. అదే విధముగా పురుషులందు అదృష్టవంతులు వేఱుగా
నుందురు.

ఆ. ఉప్పులేని కూర యొప్పుదు రుచులకు
పప్పులేని తిండి ఫలము లేదు

అప్పు లేనివాడె యధిక సంపన్నుడు

విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

18

తా. కూరలో నుప్పు లేకపోవుట రుచికి లోపము. పప్పులేని తిండి ప్రయోజనము లేనిది. అప్పులేనివాడే గొప్ప భాగ్యవంతుడు

ఆ. ఎద్దుకైనఁగాని యేడాది దెల్పిన

మాట తెలిసి నడచు మర్మ మెఱిఁగి

మొప్పె తెలియలేఁడు ముప్పదేండ్లకునైన

విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

19

తా. ఒక సంవత్సరముపాటు బోధించిన యెడల యెద్దు సంగతి సందర్భములు తెలిసికొన గలదు. కాని మూడుడు ఎన్నేండ్లు గడచినను తెలిసి కొనజాలడు.

ఆ. ఎలుకతోలు దెచ్చి యేడాది యుతికిన

నలుపు నలుపే కాని తెలుపు గాదు

కొయ్యబొమ్మ దెచ్చి కొట్టిన బలుకునా

విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

20

తా. ఎలుకతోలు అదేపనిగా సంవత్సర ముతికినను తెల్లబడదు. అట్లే కొయ్యబొమ్మను కొట్టినను మాటలాడదు.

ఆ. ఎన్నిచోట్ల తిరిగి యే పాట్లు పడినను

అంటనియ్యక శని వెంట దిరుగు

భూమికొత్తలైన భుక్తులు క్రొత్తలా

విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

21

తా. ఎన్నిచోట్ల తిరిగి ఏ కష్టములు పడినను సుఖపడనీయక శని

వెంబడించుచుటనే యుండును. భూమి క్రొత్తయైనను తిండి తీర్థములు క్రొత్త యగునా?

ఆ. ఏమిగొంచినవచ్చె నేమి తాఁ గొనిపోవుఁ

బుట్టువేళ నరుఁడు గిట్టువేళ

ధనము లెచటికేఁగుఁ దానెచ్చటికేగు

విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

22

తా. మనుషుడు పుట్టినపుడేమియు తీసుకొనిరాలేదు. చనిపోయినపు డేమియు

తీసికొనిపోవుటలేదు. తానెక్కడనో, సంపద లెక్కడనో యెఱుగక లోభి

గర్వించుటాశ్చర్యకరమైన సంగతి కదా ?

ఆ. ఒదిగి యొదిగి గురువు నొప్పుగా నొప్పించి

మదిని నిల్పి జాతి మమత విడిచి,

కదియు చుండు నతసంగతి కదాడు కలకాల మొకరీతి

విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

23

తా. గురువుకడ వినయముగా నుండి తగినట్లు మెప్పించి, మనసు నిల్పి,

జాతిమీద ప్రీతి వదలినవాడు బ్రతికినంతకాల మొకటే రీతిగా మెలగగలడు.

ఆ. ఒకరి చెఱచెద మని యుల్లమం దెంతురు

తమదు చేఱెరుగని ధరను నరులు

తమ్ము జెఱచువాడు గాఢోకో

విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

24

తా. తమ చేఱెఱుంగక కొందరు ఇతరులను చెడగొట్ట దలతురు. తమ్ము

జెఱచువాడు భగవంతుడు లేడా?

ఆ. కనఁగ సొమ్ము లెన్నో కనకంబ దొక్కటె

పశులవన్నె లెన్నో పాలోకటియ్యె

పుష్పజాతులెన్నో పూజయొక్కటె సుమా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

27

తా. నగలెన్ని యైనను బంగారమొకటే. పశువు లెన్ని రంగులైనను పాలొకటే
రంగు గలదిగా నుండును. పూల తెగ లెన్ని యైనను పూజ యొక్కటే.

ఆ. కల్లగురుడు గట్టు కర్మచయంబులు
మధ్యగురుడు గట్టు మంత్రచయము
ఉత్తముండు గట్టు యోగసామ్రాజ్యంబు
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

28

తా. కల్లబొల్లి మాటలాడెడి దొంగగురువు కేవల కర్మలపై నాధారపఱచును.
మధ్యరకపు గురువు మంత్రోపదేశము చేయును. ఉత్తమ గురువు యోగ
సామ్రాజ్యమునే యేలించును.

ఆ. కనఁగ సొమ్ము లెన్నో కనకంబ దొక్కటె
పశులవన్నె లెన్నో పాలొకటియ్యె
పుష్పజాతులెన్నో పూజయొక్కటె సుమా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

27

తా. నగలెన్ని యైనను బంగారమొకటే. పశువు లెన్ని రంగులైనను పాలొకటే
రంగు గలదిగా నుండును. పూల తెగ లెన్ని యైనను పూజ యొక్కటే.

ఆ. కల్లగురుడు గట్టు కర్మచయంబులు
మధ్యగురుడు గట్టు మంత్రచయము
ఉత్తముండు గట్టు యోగసామ్రాజ్యంబు
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

28

తా. కల్లబొల్లి మాటలాడెడి దొంగగురువు కేవల కర్మలపై నాధారపఱచును.
మధ్యరకపు గురువు మంత్రోపదేశము చేయును. ఉత్తమ గురువు యోగ
సామ్రాజ్యమునే యేలించును.

ఆ. కల్లలాడువాని గ్రామకర్త యెరుంగు
సత్యమాడువాని స్వామి యెరుగుఁ
బెక్కుతిండిబోతుఁ బెండ్లా మెరుంగురా
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

29

తా. లోకములోన అబద్ధము చెప్పవానిని గ్రామాధికారియు, నిజము
చెప్పవానిని దేవుడును, తిండిపోతును భార్యయు గుర్తింతురు.

ఆ. కల్ల నిజము లెల్ల కరకంఠుఁ డెరుగును
నీరు పల్ల మెరుగు నిజముగాను
తల్లి దానెరుగునుఁ దనయని జన్మంబు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ.

30

తా. అబద్ధమును, నిజమును శివుడును, నీరును పల్లమును, కొడుకు పుట్టుకను
తల్లియు నెఱుగుదురు.

ఆ. కర్మమధికమయిన గడిచిపోవగరాదు
ధర్మరాజు దెచ్చి తగనిచోట
కుంకుభట్టజేసె గటగటా దైవంబు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

31

తా. తన పాప ఫల మెట్టివానికైనను ననుభవింపక తప్పదు ధర్మరాజు వంటి
వానిని తగని చోట కుంకుభట్టగా దైవము మారివదిలెను గదా!

ఆ. కానివానితోడఁ గలసి మెలఁగుచున్న

గానివానిగానె కాంతు రవని

తాటిక్రింద పాలు ద్రాగిన చందమా

విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

32

తా. ఊరును పేరునులేని వ్యర్థనితో గలసి తిరిగినచో వ్యర్థని గానే

భావించెదరు. తాటిచెట్టు

క్రింద పాలు త్రాగినను కల్లు త్రాగినట్లే లోకులు తలంచెదరు కదా.

ఆ. కానివానిచేత గాసువీసం బిచ్చి

వెంట దిరుగువాడు వెణ్ణివాడు

పిల్లి తిన్న కోడి పిలిచిన పలుకునా

విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

33

తా. పనికిమాలిన తుచ్చుని చేతికి డబ్బిచ్చి వెంట దిరుగువాడు వెణ్ణివాడు. పిల్లి

కడుపులో బడిన కోడి మరల బిలిచినచో పలుకునా?

ఆ. కులములోన నొకఁడు గుణవంతుఁ డుండిన

కులము వెలయు వాని గుణముచేత

వెలయు వనములోన మలయజం బున్నట్లు

విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

34

తా. కులములోని నొక్కఁడైనను గుణవంతు డుండినచో నా కులమంతయు వాని

గుణముచే బ్రకాశించును. వనములో నొక గంధపు చెట్టున్నచో ఆ

వనమంతయు వాసన వెదజల్లును.

ఆ. కులములోన నొకఁడు గుణహీనుఁ డుండిన

కులము చెడును వాని గుణమువలన

వెలయు జెఱకునందు వెన్ను వెడలినట్లు

విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

35

తా. చెఱకు గడకు కంకి పుట్టినచో నది చప్పబారినట్లుగా , తెలివి తక్కువవాఁడు
గల కులమంతయు జెడిపోవును.

ఆ. కులములేనివాడు కలిమిచే వెలయును

కలిమిలేనివాని కులము దిగును

కులముకన్న భువిని కలిమి ఎక్కువ సుమీ

విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

36

తా. కులము తక్కువైనను ధనమున్న యెడల ప్రకాశించును. ఎక్కువ
కులమైనను ధనహీనతచే ప్రకాశింపదు. కాబట్టి కులముకంటె ధనమే ఎక్కువ.

ఆ. కులము గలుగువాడు గోత్రంబుగలవాఁడు

విద్యచేత విఱ్ఱవీగువాఁడు

పసిడి గలుగువాని బానిస కొడుకులు

విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

37

తా. మంచి కులముగలవాడును, గోత్రము గలవాడును. చదువుగలవాడును
బంగారము గలవానికి బానిసలే.

ఆ. కోపమునను ఘనత కొంచెమైపోవును

కోపమునను మిగుల గోడు గల్గును

కోప మడఁచెనేని కోర్కెలు నీడేరు

విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

38

తా. కోపము వలన గొప్పతనము నశించి, దుఃఖము, కలుగును. కోపము
నణచుకొనిన యెడల నన్ని కోర్కెలు ఫలించును

ఆ. కోతి నొనరుదెచ్చి కొత్తపుట్టము గట్టి
కొండముచ్చులెల్ల గొలిచినట్లు
నీతిహీనునొద్ద నిర్భాగ్యు లుందురు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

39

తా. నీతి నియమములు లేనివాని కడ నీచులుండుట, కోతికి కొత్తగా గుడ్డ కట్టి
కొండ ముచ్చులు సేవించు విధముగా నుండును.

ఆ. కుండ కుంభ మన్న కొండ పర్వతమన్న
నుప్పు లవణ మన్న నొంటి కాదె
భాష లిట్టె వేరు పరతత్వ మొక్కటే
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

40

తా. భాషా భేదముచే కుండ-కుంభము, కొండ-పర్వతము, ఉప్పు-లవణము
అని బలుకుదుము కాని, అసలు పదార్థ మొకటే సుమా !

ఆ. కుండ చిల్లిపడిన గుడ్డ దోపగవచ్చు
పనికి వీలుపడును బాగుగాను
కూలబడిన నరుండు కుదురుట యరుదయా
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

41

తా. చిల్లికుండకు గుడ్డపేలిక పెట్టి పని జరుపుకోవచ్చును. కాని చెడిపోయిన
వానిని బాగుపరుచుట కష్టము.

ఆ. కొంకణంబు పోవ గుక్క సింహముగాదు
కాశి కరుగు బంది గజము కాదు
వేరుజాతివాడు విప్రుండు కాడురా
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

42

తా. కొంకణము పోయినను కుక్క సింహము కాబోదు. కాశికి పోయినను పంది
యేనుగు కాజాలదు. ఇతరజాతి వాడెన్నంటికిని బ్రాహ్మణుడు కాలేడు.

ఆ. గాజుకుప్పెలోన గడఁగుచు దీపంబు

దెట్టు లుండు జ్ఞాన మట్టులుండు

దెలిసినట్టివారి దేహంబులందును

విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

43

తా. గాజుబుడ్డిలోపల దీప మేవిధముగా నిలకడ గలిగి వెలుగునో తెలివిగలవారి
దేహములందు జ్ఞానమా విధముగా బ్రకాశించును.

ఆ. గొడ్డుటావుఁ బిదుకఁ గుండఁ గొంపోయిన

పాలనీక తన్నుఁ పండ్లురాల

లోభివాని నడుగ లాభంబు లేదయా

విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

44

తా. గొడ్డుపోతైన యావు దగ్గర పాలు పితుకుటకై కుండను తీసికొని పోయినచో
పండ్లు రాలునట్లు తన్నును గదా! అట్లే లోభిని యాచించుట వ్యర్థము.

ఆ. గంగిగోవుపాలు గంటెడైనను జాలుఁ

కడవెడైన నేమి ఖరము పాలు

భక్తిగలుగు కూడు పట్టెడైనను చాలు

విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

45

తా. కడివెడు గాడిదపాలు కంటె, చిక్కని ఆవుపాలు గరిపెడు మేలైనట్లుగా
భక్తిగల కూడుపట్టెడు చాలును కదా!

ఆ. గంగపాటు నెప్పుడు కదలని గతితోడ

ముఱికి వాగు పాటు మ్రోఁతతోడ

పెద్ద పిన్న తనము పేరిమి యీలాగు
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

46

తా. గంగానది గొప్పదైనను తొణకదు. చిన్నదైన ముఱికినీటి కాలువ శబ్దము
చేయును. గొప్పవారికి నీచులకు ఈ రకమైన భేదము కలదు సుమా !

ఆ. చిత్తసుద్ధి కలిగి చేసిన పుణ్యంబు
కొంచెమైన నదియు గొడువ గాదు
విత్తనంబు మఱి వృక్షంబునకు నెంత
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

47

తా. పరిశుద్ధమైన మనసుతో చేసిన మంచిపని కొంచెమైనను ఫలమిచ్చును
పెద్దమఱిచెట్టునకు విత్తనమెంత చిన్నదో కదా!?

ఆ. చిప్పలోనబడ్డ చినుకు ముత్యం బయ్యె
నీట బడ్డ చినుకు నీట గలిసె
బ్రాహ్మిగల్గుచోట ఫల మేల తప్పురా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

48

తా. ముత్యపు చిప్పలోబడిన చినుకు వ్యర్థమైపోయెను. అదృష్టమున్నచోట
లాభము కలుగక పోవునా?

ఆ. చిత్తసుద్ధి కలిగి చేసిన పుణ్యంబు
కొంచెమైన నదియు గొడువ గాదు
విత్తనంబు మఱి వృక్షంబునకు నెంత
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

47

తా. పరిశుద్ధమైన మనసుతో చేసిన మంచిపని కొంచెమైనను ఫలమిచ్చును
పెద్దమఱిచెట్టునకు విత్తనమెంత చిన్నదో కదా!?

ఆ. చిప్పలోనబడ్డ చినుకు ముత్యం బయ్యె
నీట బడ్డ చినుకు నీట గలిసె
బ్రాష్టిగల్గుచోట ఫల మేల తప్పురా
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

48

తా. ముత్యపు చిప్పలోబడిన చినుకు వ్యర్థమైపోయెను. అదృష్టమున్నచోట
లాభము కలుగక పోవునా?

ఆ. చెప్పలోన ఊయి చెవిలోని జోరీగ
కంటిలోని నలుసు కాలిముల్లు
ఇంటిలోని పోరు నింతింత గాదయా
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

51

తా. చెప్పలో ఊయియు, చెవిలో జోరీగయు, కంటిలో నలుసును, కాలి
ముల్లును, ఇంటిలోని జగడమును కొంచెములో మానక మిగుల
బాధించుచుండును.

ఆ. చంపదగిన యట్టి శత్రువు తనచేత
జిక్కెనేని కీడు సేయరాదు
పోసగ మేలుచేసి పొమ్మనుటే చాలు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

52

తా. చంపదగినట్టి పగవాడు చేజిక్కినప్పటికిని వానికి చెరుపుచేయరాదు.
తగినంత మేలు చేసి పొమ్మనుటే వాని మనము మార్చుమార్గము.

ఆ. తలప దెవరి సొమ్ము తనదని పోషించు
ద్రవ్య మెవరిసొమ్ము దాచుకొనఁగ
ప్రాణ మెవరిసొమ్ము పారిపోవక నిల్వ
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

53

తా. తనదని పోషింపఁబడుట కీ దేహ మెవరి సొమ్ము? దాచి పెట్టుట కీ
ధీనమెవరిది? పారిపోక నిలుచుట కీ ప్రాణమెవరిది?

ఆ. తరువఁ దరువఁ బుట్టు దరుపునం దనలంబు
దరువ దరువఁ బుట్టు దధి ఘృతంబు
తలఁప దలఁప బుట్టు తలుపునఁ దత్త్వంబు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ 54

తా. తరచినచో చెట్టునుండి నిప్పును, పెరుగునుండి నెయ్యియు లభించునట్లే
మనసులో తలపగా తత్త్వము తెలియును.

ఆ. తప్పులెన్నువారు తండోప తండంబు
లుర్వి జనులకెల్ల నుండు తప్పు
తప్పు లెన్నువారు తమ తప్పులెరుగరు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ 55

తా. తప్పులెంచువారు పలువురు, కాని లోకమందుగల జనులందఱకును
తప్పుండనే యున్నది. కాని యితరుల తప్పులెఱుగునంత సులభముగా తమ
తప్పు గ్రహింపలేరు.

ఆ. తనకు గల్గు పెక్కు తప్పులు నుండగా
ఓగు నేర మెంచు నొరుల గాంచి
చక్కెలంబు గాంచి జంతిక నగినట్లు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ 56

తా. చక్కెలమును చూచి జంతిక నవ్వినట్లుగా దుష్టుడు తన దగ్గఱగల పలు
దోషములను మఱిచి, యితరుల దోషము లెంచును.

ఆ. తవిటి కరయ బోవ దండులంబుల గంప
శ్వాసమాక్రమించు సామ్యముగను

వైశ్యవరుని సొమ్ము వసుధ నీచుల కబ్బు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

57

తా. తవుడునకు పొరిగింటికి పోగా, బియ్యపుగంప కుక్కముట్టుకున్నట్లుగా,
వైశ్యుని సొమ్ము నీచుల పాలగును.

ఆ. తల్లి దండ్రులమీద దయలేని పుత్రుండు
పుట్ట నేమి వాడు గిట్ట నేమి
పుట్టలోని జెదలు పుట్టవా! గిట్టవా!
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

58

తా. తల్లిదండ్రులమీద దయలేని కొడుకు పుట్టిననేమి, చనిపోయిననేమి.
అట్టివాడు పుట్టలోన పుట్టి పుట్టలోనే నశించు చెదలవంటి వాడు.

ఆ. తనకు లేనినాడు దైవంబు దూరును
తనకు గల్గెనేని దైవమేల?
తనకు దైవమునకు దగులాట మెట్టిదో
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

59

తా. తనకు లేనపుడు దేవుని తిట్టును. ఉన్నపుడు దేవుని మఱచును. ఇట్టి
మనుష్యునకును దేవునకును సంబంధమేమో కదా!

ఆ. తామసించి చేయఁ దగఁదెట్టి కార్యంబు
వేగరింప నదియు విషమ మగును
పచ్చికాయఁ దెచ్చి పడవేయ ఫలమౌనె
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

60

తా. కోపముతో నెట్టి పనియు చేయరాదు. తొందరించిన యెడనది విరోధ
మగును. పచ్చి కాయను తెచ్చి మూలకు వేసినచో నది పండు కాదు గదా?

ఆ. దాతకాని వానిఁ దరచుగా వేడిన
వాడు దాతయకొనె వసుధలోన
అవురు దర్భ యొనె యబ్ధిలో ముంచిన
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

61

తా. సముద్రములో ముంచబడినప్పటికి అవురుగడ్డి దర్భకాజాల నట్లే దాతకాని
వాడెంత వేడినను దాతగా మారజాలడు.

ఆ. ధనము కూడబెట్టి దానంబు చేయక
తాను దినక లెస్స దాచుకొనగ
తేనెటీగ గూర్చి తెరువరి కియ్యదా
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

62

తా. తేనెటీగ తాఁగూడబెట్టి దారిని పోవువాని కిచ్చునట్లుగా లోభివాడు
తాగూడబెట్టిన ధనము నొరులకీయక తా ననుభవింపక చచ్చును.

ఆ. నిక్కమైన మంచి నీల మొక్కటి చాలుఁ
తళుకు బెళుకు రాళ్లు తట్టెడెల
చాటుపద్య మిలను జాలదా యొక్కటి
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

63

తా. తట్టెడు గులకరాళ్ళ కంటె నొక మంచి నీలముమేలు, అటు లనే
వ్యర్తపద్యములన్నిటి కంటె నొక్క చాటుపద్యమే మేలు కదా!

ఆ. నీళ్ళమీద నోడ నిగిడి తిన్నగఁ బ్రాకు
బయట మూరెఁడైనఁ బారలేదు
నెలవు దప్పుచోట నేర్పరి కొరగాడు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

64

తా. నీటిమీద విజృంభించి తిరుగగల యోడ నేలమీద మూరడైనను సాగదు.
తన స్థానమును వదలినచో నెంత నేర్పరియు పనికి మాలిన వాడగును.

ఆ. నీళ్ళతోన మీను నిగిడి దూరము పాటు
బయట మూరెడైన బారలేదు
స్థాన బలిమిగాని తన బలిమి కాదయా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

65

తా. నీటిలో మిక్కిలి బలము గలిగి సంచరించెడి చేప నేలమీద చనిపోవును.
ఇది స్థానమహిమయే కాన తన మహిమ కాదు కదా?

ఆ. నీళ్ళలోన మొసలినిగిడి యేనుగు దీయు
బయట కుక్కచేత భంగపడును
స్థానబలిమిగాని తన బలమి కాదయా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

66

తా. నీటిలో నున్నపు డేనుగునైనను జయింపగల మొసలి, బయట కుక్కచేత
పరాభవింపబడును. ఇది స్థానమహిమయే కాని తన మహిమ కాదు గదా?

ఆ. నేరనన్నవాడు నెరజాణ మహిలోన
నేర్తునన్నవాడు నిందజెందు
ఊరకున్నవాడె యుత్తమ యోగిరా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

67

తా. తనకేమియురాదని చెప్పుకొనువాడే నేర్పరి, అన్నియువచ్చు
ననువాడపకీర్తిపాలగును. మౌనము ధరించువాడు మంచియోగియగును.

ఆ. పట్టు బట్టరాదు పట్టి విడువరాదు
పట్టెనేని బిగియఁ బట్టవలయు

పట్టు విడుటకన్న బరగఁ జచ్చుట మేలు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

68

తా. ఏ పనికైనను పట్టుదలచూపగూడదు. ఒకసారి చూపివదలను గూడదు.
బిగబట్టవలసినదే. పట్టువదులుటకంటె ప్రాణమువదులుటమేలు.

ఆ. పరగ రాతిగుండు పగులఁగొట్టగ వచ్చు
కొండ లన్ని బిండి గొట్టవచ్చు
కఠినచిత్తు మనసు కరగింపగా రాదు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ 69

తా. ఊతిగుండు పగులగొట్టవచ్చును. కొండలన్నియు పిండి చేయవచ్చును.
కాని నిర్ణయని మనసు కరగింపరాదు.

ఆ. పాముకన్న లేదు పాపిష్టి జీవంబు
అట్టి పాము చెప్పిన వినును
ఖలుని గుణము మాన్పు ఘను లెవ్వరును లేరు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ 70

తా. పామువంటి పాపిష్టిజీవమైనను చెప్పినట్లు వినును, కాని మూర్ఖుని బుద్ధి
మరల్పగల సమర్థు లెవ్వరును లేరు.

ఆ. పాలు పంచదార పాపర పండ్లలోఁ
జాలఁబోసి వండాఁ జవికిరావు
కుటిల మానవులకు గుణమేల కల్గురా
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

71

తా. ఎక్కువగా పాలును పంచదారయు బోసి వండినను ముష్టి పండ్లు తీపెక్కనట్లే దుష్టులకు
మంచి గుణము రాదు.

ఆ. పాల నీడిగంట గ్రోలుచునుండెనా
మనుజులెల్లఁగూడి మద్యమండ్రు
నిలువఁ దగనిచోట నిలువ నిందలు వచ్చు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ 72

తా. ఈడిగ యింట పాలు త్రాగుచుండినను లోకులు దానిని మధుపాన మందురు.
నిలువగూడని నిలచినచో నపకీర్తితప్పదుకదా?

ఆ. పుడమిఁ గరిగి పడయు పుణ్యంబులెల్లను
గలుగు సాధుజనుల గన్న యపుడె
వడిని నీరు నదిని గడు దేటయై యుండు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ 73

తా. వడిగల నదిలోని నీరు తేటగా నుండు రీతిగా, సాధువులైన వారిని చూడగానే భూమిలోగల
పుణ్యములన్నియు లభించుచున్నవి.

ఆ. పుట్టిన జనులెల్ల భూమిలో నుండిన
పట్టునా జగబు పట్టిదెపుడు
యముని లెక్కరీతి అరుగుచు నుందురు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ 74

తా. పుట్టినవారందఱు బ్రతికియుండిన యెడల ప్రపంచమే పట్టదు. కాబట్టి యముని
లెక్కప్రకారము చనిపోవుట సంభవించుచున్నది.

ఆ. పూజకన్న నెంచ బుద్ధి నిదానంబు
మాటకన్న నెంచ మనసు దృఢము

కులముకన్న మిగుల గుణము ప్రధానంబు

విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

75

తా. పూజా పునస్కారములకంటె బుద్ధి బాగుండవలెను. మాటకంటె మనము గట్టిది కావలెను. కులముకంటె గుణము ముఖ్యముగా నుండవలెను.

ఆ. పెట్టిపోయలేని వట్టి నరులు భూమిఁ

పుట్టనేమి వాడు గిట్టనేమి ?

పుట్టలోనఁ జెదలు పుట్టవా గిట్టవా?

విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

76

తా. ఒకరికి సహాయపడలేనివారు పుట్టినను, చచ్చినను ఒకటియే పుట్టలోని చెదపురుగులు పుట్టుట లేదా? చచ్చుట లేదా?

ఆ. మగని కాలమందు మగువ కష్టించిన

సుతుల కాలమందు సుఖమునందు

కలిమిలేమి రెండు గల వెతవారికి

విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

77

తా. మగడు సంపాదించి పెట్టు సమయములో కష్టపడిన స్త్రీ తన కొడుకులు పెరిగి పెద్దవారైన వేళ సుఖపడుచున్నది. ఎంతవారికిని ధనము, దారిద్ర్యమును రెండు దశలు తప్పవు.

ఆ. మాటలాడనేర్చి మనసు రాజిలజేసి

పరగఁ బ్రియము చెప్పి బడలకున్న

నొకరిచేత సొమ్ము లూరక వచ్చునా

విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ 78

తా. మాయమాటలు చెప్పి మనసు రంజించి యిచ్చకములాడి శ్రమపడని యెడల నొకరి చేత సొమ్ము లూరకరావు.

ఆ. మాటలాడు నొకటి మనసులోన నొకటి
ఒడలి గుణము వేరే యోచ వేరే
ఎట్టుగల్గు ముక్తి యీలాగు తాముండ
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

79

తా. తాను పైకి మాటలాడునదొకటి. మనసులోనున్న దింకొకటి. తన గుణ మొకటి. యోచన వేరొకటి. ఇట్టి వానికి మోక్షమెట్లు కలుగును?

ఆ. మిరపగింజ చూడ మీద నల్లగనుండు
కొటికి జూడలోనఁ జూటుకుమనును
సజ్జను లగువారి సార మిట్లుండు
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

80

తా. మిరియపు గింజ మీద నల్లగా నుండియు, గొరికినపుడు నాలుక చుటుక్కుమనును!
మంచివారు పై కెట్లుండినను తఱచి చూచినచో బయల్పడుదురు.

ఆ. ముష్టి వేపచెట్టు మొదలంట ప్రజలకు
పరగ మూలికలకుఁ బనికవచ్చు
నిర్ణయాత్మకుండు నీచుఁడెందున కౌను
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

81

తా. ముష్టిచెట్టును, వేపచెట్టును మందులకైన నుపయోగించుదుము. కాని కఠినాత్ముడయిన తుచ్చుండెందులకు నుపయోగింపడు.

ఆ. ముచ్చు గుడికిపోయి ముడివిప్పునేగాని
పొసగ స్వామి జూచి మ్రొక్క డాతడు
కుక్క యిల్లసొచ్చి కుండలు వెదుకదా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

82

తా. ఇంట బ్రవేశించిన కుక్క కుండలు వెదకునట్లే, గుడికి వచ్చిన దొంగ కొంగుల నున్న
ధనముకై వెదకును కాని, దేవునకు మ్రొక్కడు.

ఆ. మృగమదంబు చూడ మీఁద నల్లగనుండు
బరిధవిల్లు దాని పరిమళంబు
గురువులైన వారి గుణము లీలాగురా
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

83

తా. కస్తూరి చూచుటకు నల్లగా నుండియు మంచి వాసన వెదజల్లునట్లే పెద్దలగువారు బయటికి
ఆడంబరము లేక గొప్పశక్తికలవారైయుందురు.

ఆ. మృగము మృగమటంచు మృగముల దూషింతు
మృగముకంటె చెడుగు మూర్ఖు డగును
మృగముకంటె గుణము మూర్ఖున కున్నదా!
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ 84

తా. మృగము మృగమని పశువుల పేరున తిట్టుటయే కానియంత మూఢుడే నీచుడు,
మృగమునకున్న గుణమైనను మూఢునకులేదు.

ఆ. మేడిపండు చూడ మేలిమై యుండును
పొట్టవిప్పిచూడ పురుగులుండు
పిఱికివాని మదిని బింకమీలాగురా
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

85

తా. అత్తిపండు పైకందముగా నుండి లోపల పురుగులతోనిండియున్నట్లే పిఱికివానిమనసు
పైనపటారము లోపల లోటారముగానుండును.

ఆ. మేక కుతిక బట్టి మెడచన్ను గుడవఁగా
ఆఁకలేల మాను ఆశగాక

లోభివాని నడుగ లాభంబు లేదయా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

86

తా. మేక మెడ చన్నులను కుడిచినచో పాలు దొరకని రీతిగానే లోభిని యాచించుట వృధా ప్రయాసము.

ఆ. మైలుకోకతోడ మాసిన తలతోడ
ఒడలు మురికితోడ నుండెనేని
అగ్రకులజుడైన నట్టిట్టు పిల్వరు
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

87

తా. మురికి గుడ్డతోను, మాసిన తలతోను, మురికి దేహముతోను కనుపడువాని నెక్కువ కులము వాడైనను మర్యాదగా చూడరు.

ఆ. మొదట నాశబెట్టి తుది లేదు పొమ్మను
పరమలోభులైన పాపులకును
ఉసురు తప్ప కంటు ముండేలు దెబ్బగా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ 88

తా. మొదట ఇచ్చెదమని యాశ పెట్టి, కడపట లేదను పిసిని గొప్పాట్టుపులకు ఉండేలు దెబ్బవలె ఉసురు కొట్టుకొని తీరును.

ఆ. రాముఁ డొకఁడు పుట్టి రవికుల మీడేర్చె
కురుపతి జనియించి కులముఁ జెఱిచె
ఇలనుఁ బుణ్యపాప మీలాగు గాదొకో
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

89

తా. రాముడొకడు పుట్టుటచే సూర్యవంశ ముద్ధరింపబడెను. దుర్యోధనుడొకడు పుట్టుటచే కురువంశము నశించెను. ప్రపంచములోఁ బుణ్యపాపములిట్లే కదా?

ఆ. లక్ష్మీయేలినట్టి లంకాధిపతి పురి
పిల్లకోతి ఫౌజు నొల్ల పెట్టె
చేటుకాల మయిన జెరుప నల్పుడె చాలు
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ 90

తా. లక్ష్మీదేవే కావాసమైన లంకను తుదకు పిల్లకోతుల సైన్యముదోచెను. చెడ్డకాలము
వచ్చినపుడు చెడగొట్టుటకు అల్పులే చాలునుకదా!

ఆ. వాన గురియకున్న వచ్చును క్షామంబు
వాన గురిసెనేని వరదపారు
వరద కరవు రెండు వరుసలో నెరుగుడి
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

91

తా. వాన కురియనిచో కరువు వచ్చును. కురిసినచో వరదపారును. ఇది వరద
కరవుల తత్త్వమని తెలిసికొనుడు.

ఆ. వాన రాకడయును బ్రాణంబు పోకడ
కానబడ దదెంత ఘనునికైన
కానపడిన మీద కలి యెట్లు నడచురా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

92

తా. ఎంత గొప్పవానికైనను వాన రాకయు, ప్రాణముపోకయు తెలియరాదు. అట్లు తెలిసినచో
కలియుగ ధర్మము సాగుట దుర్లభము గదా?

ఆ. విద్యలేని వాడు విద్యాధికుల చెంత
నుండినంత బండితుండు కాఁడు
కొలని హంసలకడఁ గొక్కెర యున్నట్లు
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

93

తా. హంసలతో గలసి మెలసి యున్నంత మాత్రాన కొంగ మార్పు జెందలేనట్లు పండితులతో
గూడియు మూఢుండు మారజాలడు.

ఆ. విత్తముగలవాని వీపు పుండైనను
వసుధలోన జాల వార్తకెక్కు
బేదవానియింట బెండ్రయిన నెరుగరు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

94

తా. ధనికుని వీపు పుండు సైతము నలుగురు నోళ్ళలోబడి ప్రసిద్ధి కెక్కును. కాని, బీదవా నింటి
పెండ్లి సైతమెవ్వరును చెప్పకొనకుండురు.

ఆ. వేఱు పురుగు చేరి వృక్షంబు జెఱచును
చీడపురుగు చేరి చెట్టు జెఱచు
కుత్పితుండు చేరి గుణవంతుఁ జెఱచురా
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

95

తా. వేఱుపురుగు గొప్ప చెట్టును పాడుచేయును. చీడపురుగు చిన్న చెట్టును నశింపజేయును.
చెడ్డవాడు గుణవంతుని నాశనము చేయును.

ఆ. వేము పాలుపోసి ప్రేమతో పెంచిన
చేదు విరిగి తీపుఁ జెందఁబోదో
ఓగు నోగెగాని యుచితజ్ఞుఁ డెటుకాను
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

96

తా. వేపచెట్టుకు పాలుపోసి పెంచినను చేదు విరిగి తీపెక్కుట దుర్లభము. అట్లే చెడ్డవాడు
చెడ్డవాడే కని మంచివాడెన్నటికి కాజాలడు.

ఆ. వేషభాష లెరిగి కాషాయవస్త్రముల్
గట్టగానె ముక్తి గలుగబోదు

తలలు బోడులైన తలపులు బోడులా
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

97

తా. వేషభాషలు నేర్చుకొని, కావిగుడ్డలు కట్టినంత మాత్రమున మోక్షమురాదు. తలలు
బోడులైన తలపులు బోడులగునా?

ఆ. వంపుకర్రగాల్చి వంపు దీర్చగవచ్చు
కొండలన్ని పిండి గొట్టవచ్చు
కఠినచిత్తు మనసు కరిగింపగ రాదు
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

98

తా. వంకర కట్టెను పొయ్యిలో నుంచి కాల్చియైనను పంపుపోగొట్టవచ్చును, కొండలన్నియు
పిండి చేయవచ్చును, కాని కఠినాత్ముని మనసు కరిగింపజాలము.

ఆ. హీనగుణమువాని నిలుపేర నిచ్చిన
నెంతవానికైన నిడుమ గలుగు
ఈగ కడుపు జొచ్చి యిట్టట్టు సేయదా
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

99

తా. నీచుని నిలుజేర్చినచో నెంత మంచివానికైనను కష్టము కలుగును. ఈగ కడుపులోనికి
బోయినచో వికారము పెట్టదా?

ఆ. హీనుఁ డెన్ని విద్యలను నేర్చినఁ గాని
ఘనుఁడుఁగాడు హీనజనుఁడె కాని
పరిమళములు మోయ ఖరము తా గజమౌనే
విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

100

తా. నీచుడెంత చదివీయు నీచుండెకాని గొప్పవాడు కాజాలడు. సుగంధ ద్రవ్యములను
మోయగానే గాడిద ఏనుగు కాగలదా?

